

Ekonomski bilten

Svezak 5, broj 3
Oktobar 2002

Ekonomska reforma i obnova Bosna i Hercegovina

Sadržaj

1. Dnevni red reformi
2. Porezi i buxet
3. Najnovija događanja u Republici Srpskoj
4. Razvoj turizma
5. Komercijalizacija poqopri vrede
6. Veterinarstvo
7. Zdravstvo
8. Saobraćaj
9. Sektor električne energije
10. Telekomunikacije
11. Privatizacija
12. Bankarstvo
13. Zakon o zemqini m kwigama
14. Ekonomski pokazateci

Ovaj Ekonomski bilten objavljen je u skladu sa ovlaštenjima Lorda Paddy Ashdown-a, Višokog predstavnika. Glavni urednik: Patrice Dreiski, Zamjenik Višokog predstavnika i šef ekonomskog odjela, OHR. Tehnički urednik: Almira Kulagic, ekonomsko odjeljenje, OHR. Dizajn: Samir Mujkovic, odjel za resurse, ICT sekcija, OHR.

Za pitanja i objave molimo kontaktirati raje:
economic.newsletter@ohr.int

Radna mjesta i pravda-

Novi sporazum organa vlasti i naroda
Bosne i Hercegovine

30 jula državna i entitetske vlade objelodanile su svoj program ekonomskih reformi koji po prvi put jasno artikuliše konkretne reforme i inicijative potrebne da bi ova zemlja krenula putem prosperiteta i integracija u Evropu. Detaljno se navode konkretne radnje, koje se zasnivaju i u skladu su sa sporazumom koje su organi vlasti Bosne i Hercegovine postigle sa međunarodnom zajednicom te Općim okvirnim sporazumom za mir. Vijeće za provedbu mira snažno je podržalo Program reformi 31 jula.

Sam program proizvod je tijesne saradnje između organa vlasti Bosne i Hercegovine i međunarodne zajednice. Iznose se glavni ciljevi ekonomske reforme u skladu sa sličnim ciljevima utvrđenim za neka druga važna područja poput vladavine prava i povratka izbjeglica. Napisan je jasnim stilom, i navodi različite ekonomske barijere sa kojima se Bosna i Hercegovina trenutno suočava, a koje organi vlasti nastoje da otklone.

Najvažniji cilj je otvaranje novih radnih mjesta. Stoga se predviđa da stvaranjem

optimalnih uslova za privatno preduzetništvo i ulagawa bude otvoreno oko 60.000 novih radnih mjesta u privatnom sektoru do kraja 2004 godine. Konkretna sredstva za postizawe ovoga cilja iznijeta su u dva glavna poglavca dokumenta : ekonomske obaveze prema narodu Bosne i Hercegovine i konkretan vodi~ kroz zakonodavstvo koji se odnosi na realizaciju ovih obaveza. U vodi~u kroz zakonodavstvo iznose se detaqi vezani za zakone i reformske inicijative potrebne za ispuwewe ove obaveze, gdje su ukqu-ena podru-ja poput poboq{awa poslovne klime, poboq{awa efikasnosti organa vlasti, stvarawa jedinstvenog ekonomskog prostora te mre`e socijalne sigurnosti koja ukqu-uje mre`u u zdravstvu te pomo} nezaposlenim.

Do sada je te{ko ta-no utvrditi koliki su napredak organi vlasti Bosne i Hercegovine na-inili vezano za realizaciju svojih obe}awa, naro-ito zbog velikog qetnog zastoja u radu parlamenta i koncentracije na izbornu kampawu. Me|utim do nekih pozitivnih pomaka u tom smjeru je do{lo, naro-ito u smislu novodone{enih zakona koji ukqu-uju Dr`avni zakon o veterinarstvu, Zakon o izmjenama i dopunama, Zakona o civilnoj avijaciji te zakona o elektri-noj energiji. Isto tako napredak je u-iweni na pitawima koja uti~u na stvarawe jedinstvenog ekonomskog prostora: mehanizam o pripadnosti poreza od akcija utvr|en je i ula`u se naponi za wegovo funkcionisawe bez pote{ko}a da bi se izbjeglo dvostruko oporeziwawe koje osuje}uje sve izgleda za poticaj odr`ivog ulagawa, a kona-no i sam ekonomski rast.

I pak barijera jo{ ima i izgledi jo{ nisu jasno vidqivi. Na primjer, reforma zemqi{nih kwiga i zakona ~ija je namjera vra}awe povjerewa u vlasni{tvo na podru-ju ulagawa nije uspjela nai}i na odobrawawa, a uspje{no funkcionisawe federalnog penzionig fonda podriveno je odlukom federalne vlade kojom se name}u ozbiqne finansijske obaveze tome fondu. Neuspjeh dr`avne i entitetskih vlada da preuzmu jako vo|stvo mogao bi ugroziti budu}a nastojawa za ispuwewem ostalih elemenata programa a rezultati predstoje}ih izbora mogli bi biti odlu-uju}i u poduzimawu potrebnih koraka u pravcu kretawa ka reformama i prestrukturisawu, tako da bi ova zemqca

mogla poslu`iti kao ekonomski model za region.

Porezi i buxet

Stav pro{irne radne grupe za ekonomski pi tawa u vezi PDV-a

Krajem jula Pro{irna radna grupa za ekonomski pi tawa odobrila je dokument o stavu vezanom za PDV koji je prethodno usvojen ve}inom glasova na Me|unarodnoj savjetodavnoj grupi za poreze.

PDV bi trebalo da funkcioni{e na dr`avnom nivou (jedan nivo fiskalne nadle`nosti);

Pitawe pripadnosti prihoda, naro-ito vezano za pripadnost prihoda od PDV-a dr`avnu vladu predstavqca pitawe koje je odvojeno od operativnog nivoa poreza;

Jedna administracija bi trebalo da administri ra PDV u cijeloj zemqi .

U septembru Me|unarodna savjetodavna grupa za poreze odr`ala je vanredni sastanak da bi raspravqala o stavu vezanom za PDV sa predstavnicima misije MMF-a u Bosni i Hercegovini. Zakqu-ak je bio da je jedinstveni stav me|unarodne zajednice podr{ka uvo|ewu PDV-a na dr`avnom nivou, pod pretpostavkom da su sve politi-ke barijere otkl owene.

Doprinos Distrikta Br~ko buxetu zajedni-kih institucija Bosne i Hercegovine

U toku qetnih mjeseci, me|unarodna zajednica izrazila je zna-ajnu zabrinutost problemima vezanim za nedostatak sredstava za finansirawe institucija na dr`avnom nivou / dr`avne grani-ne slu`be. Do toga je do{lo zato {to je u dr`avnom buxetu gre{kom iskazano 11.5 MIO KM za Dr`avnu grani-nu slu`bu od EU.

Zbog ove zabrinutosti, Odjeqewe OHR za fiskalnu politiku zajedno sa Vije}em ministara istra`ivalo je mogu}nosti za otklawawe ovog finansijskog problema. Osim preraspodjele u okviru samoga buxeta dr`avnih institucija i nastojawa da se postignu odre|ene u{tede u rashodima, dogovoreno je da treba ozbiqno ispitati mogu}nost doprinosa Distrikta Br-ko u ovom

pogledu. Iako apsolutni iznos za 2002 godinu tek treba utvrditi (u doba nastanka ovoga -lanka) a tekuća formula/metodologija za 2003 godinu još nije uspostavljena, Distrikt Brčko uskoro treba da uspostavi formalni odnos (uključujući i fiskalna pitanja) sa državnim institucijama.

Mehanizam o pripadnosti prihoda od akciza

9 augusta Visoki predstavnik otvorio je naročiti sastanak koji je sazvan da bi se bavilo po-etkom za izvođavanje mehanizma o pripadnosti prihoda od akciza koji je zvan -no trebalo da profunkcionise polovinom jula mjeseca. Sastanku su prisustvovali ministri finansija, te -elnicudi carinskih i poreskih uprava iz entiteta i Distrikta Brčko.

ini se da ovaj mehanizam djelimično funkcionise, ali određeni broj pitanja još uvijek treba razrijediti, uključujući izdavanje dozvola za obavljanje međuentitetske trgovine i ostala rješenja koja su usvojena da bi se izbjeglo dvostruko oporezivanje.

Putarina

Mediji i političari nedavno su usmjerili značajnu pažnju na pitanje putarine (koje se naziva naročito republikom naknadom u Republici Srpskoj). Ova naknada (koja u stvari predstavlja jednu vrstu indirektnog poreza donedavno je iznosila 0.15 fenića po litru goriva i Entitetima, a nikada nije bila utvrđivana u Distriktu Brčko. Kao rezultat političkog pritiska u Republici Srpskoj, Vlada Republike Srpske je najavila da će ukinuti ovu "naknadu" pošto ona ide na četetu distributera naftnih derivata.

Koraci koje je najavila Vlada Republike Srpske, ukoliko budu i provedeni, predstavljaju nepoštivane nedavno utvrđenih uslova stand-by aranžmana MMF-a za Bosnu i Hercegovinu. Također bi trebalo evidentirati da bi razlika u cijeni goriva između Federacije i Republike Srpske bila značajno veća od 0.15 KM (iznos putarine) a trenutno oba Entiteta primjenjuju isti tip i visinu poreza na te proizvode. I faktori van domena poreza uticali bi na visinu cijene u BiH.

Povećan nivo naplate poreza

U trećem kvartalu ove godine, nivo naplate poreza (naročito porez na promet duhana i duhanskih proizvoda) doživio je značajan porast. U slučaju duhana, do te promjene je došlo pošto se od uvoznika i proizvođača zahtijevalo da plate i porez na akcize i porez na promet na uvezene odnosno proizvedene proizvode. Prije toga, samo se plaćala akciza po ovom osnovu, a porez na promet se plaćao u mjestu krajnje potrošnje (što je predmet značajne evazije).

Zanimljivo je da je što se tiče Federacije, gdje prihod od poreza na promet ide kantoni, u po-etku bilo protivno, političke prirode, ovoj promjeni zbog toga što bi neki kantoni izgubili prihode pošto pripadnost poreza na promet ne bi bila zasnovana na stvarnom mjestu krajnje potrošnje, već samo na formuli o pripadnosti ili kću-u. Stvarni rezultat je međutim da su svi kantoni imali koristi od ove promjene.

Slični argumenti biće izneseni vezano za potrebno prestrukturisanje carina i razloge zbog kojih PDV treba da funkcionise na nivou države. Više prikupljenih prihoda znači više sredstava za sve nivoe vlasti i institucije kojima ova sredstva pripadaju.

Najnovija događanja u Republici Srpskoj

U septembru mjesecu Narodna skupština Republike Srpske bavila se sledećim značajnim ekonomskim temama:

Narodna skupština Republike Srpske donijela je moderne zakone: *Zakon o stečajnom postupku i Zakon o likvidaciji* koji se temelje na nacrtima koje je izradila Radna grupa sa predstavnicima svih nivoa vlasti u BiH, a vodeću ulogu u ovome projektu imao je wema-ki GTZ. Čić Zakona o stečajnom postupku je prestrukturisane firme u nastojanju da se sa-uvaju njihovi odlični dijelovi dok se u neodličivim dijelovima provodi postupak likvidacije. Očekuje se da će ti zakoni pomoći prilagođavanju postojećih struktura firmi potrebama tržišta.

Zakon o elektroprivredi Republike Srpske omogućava prestrukturisanje i privatizaciju kapitala u državnoj svojini. No međutim, zaključak koji je Narodna skupština Republike Srpske usvojila ograničava udio za privatizaciju na 49%. Donošenje ovoga zakona jedan je od uslova koji je Svjetska banka postavila vezano za povoljne pozajmice Bosni i Hercegovini od različitih institucija (vođa agencija u ovome je Svjetska banka).

Zakon o bužetskom sistemu omogućava provedbu trezorskog sistema na općinskom nivou i utvrđuje mehanizam za raspodjelu prihoda između RS i općina. Kompromis između općinskog nivoa i nivoa Republike Srpske dostignut je u transparentnoj parlamentarnoj proceduri tako što je općinski prihodi iz vlastitih izvora biti uplaćivani na općinske račune, dok je prihodi koje dijele RS i općine biti usmjeravani na jedinstveni trezorski račun. MMF je zahtijevao donošenje ovoga zakona, što predstavljalo prvi korak u smjeru veće transparentnosti u javnoj potrošnji.

Međunarodna zajednica je postigla općitu saglasnost o potrebi jačanja poslovanja u Bosni i Hercegovini orijentisanog na proizvodnju. Republika Srpska donijela je i *Zakon o podsticaju razvoja malih i srednjih preduzeća* (koja započavaju do 250 ljudi) u skladu sa već usvojenom strategijom ekonomskog razvoja iz marta 2001 godine. Važno napomenuti da je sama Vlada Republike Srpske inicirala ovaj zakon.

Narodna skupština Republike Srpske usvojila je *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji preduzeća* te *Zakon o akcijskom fondu* koji su izazvali kritike Međunarodne savjetodavne grupe za privatizaciju. Provedba Zakona o privatizaciji preduzeća zahtijeva pomno praćenje; no međutim, ipak se ne može isključiti mogućnost da je privatizacija u sektorima poput energetike i telekomunikacija i dalje. Zakon o akcijskim fondovima treba izmijeniti u nekim slučajevima odredbama koje se odnose na pitanja o potrebi zadržavanja glasačkih prava Republike Srpske nad dionicima u preduzećima koja su još uvijek u državnoj svojini, da bi se poboljšalo upravljanje preduzećima. Međutim, Republika Srpska je uspjela da u potpunosti privatizuje preko 350 firmi, ili otprilike jednu trećinu od ukupnog broja preduzeća u državnom

vlasništvu, a većinom se radi o malim i srednjim preduzećima privatizovanim do januara 2002 godine. Prodaja za gotovinu dostigla je značajan zamah nakon donošenja *Zakona o otpisu potraživanja* - ime su neka preduzeća u Republici Srpskoj povećala izglade da se privatizuju.

Narodna skupština Republike Srpske vodila je raspravu o *Izveštaju glavnog revizora o izvršenju bužeta za 2001 godinu* i zaključila da se u izveštaju nalaze dragocjene informacije o značajnom napretku u poređenju sa izvršenjem bužeta u 2000 godini, a bavi se i nekim značajnim područjima u kojima treba izvršiti promjene na bolje. Jedan od najvažnijih koraka naprijed je i činjenica da je Vlada Republike Srpske prestala da finansira preduzeća koja stvaraju gubitke bilo putem subvencija ili pozajmica kod banaka (koje su nekada bile u državnoj svojini). Završetak procesa privatizacije banaka u Republici Srpskoj značajno je doprinijeo efikasnijoj javnoj potrošnji. Trezorski sistem funkcionira još od početka 2002 godine i predstavljao jedan od najvažnijih koraka u pravcu transparentnijih bužetskih procedura; **USAID** je pomogao u provedbi ovog značajnog instrumenta. Međutim, Vlada Republike Srpske dobila je zadatak da provede preporuke glavnog revizora pomenute u izveštaju. Osim toga, trebalo bi evidentirati da su unutrašnji prihodi porasli za oko 50% u poređenju sa periodom januar-juni 2002 godine, (a za više od 70% u poređenju sa prvom polovinom 2000 godine) uglavnom kao rezultat strožije politike vezane za naplatu poreza a u skladu sa primjenom novog Zakona o preskoj upravi, i još nekoliko reformskih elemenata poput usklađivanja poreza na promet i akcize sa Federacijom Bosne i Hercegovine.

Narodna skupština Republike Srpske usvojila je 6 zakona koji se odnose na okoliš u mjesecu julu:

Zakon o zaštiti prirodne sredine

Zakon o zaštiti vazduha

Zakon o zaštiti voda

Zakon o zaštiti prirode

Zakon o upravljanju otpadom

¹ Samo još jednu malu banku treba privatizovati (Privredna banka u Doboju)

Usvajanjem zakona o okolišu Republika Srpska dobila je značajan pravni okvir za zaštitu okoline i o-uvawe prirodnih resursa va`nih za poqoprivredu. Ova grupa zakona ra`ena je uz zna-ajne doprinose Evropske komisije, a u skladu je sa Strategijom ekonomskog razvoja Republike Srpske iz marta 2001 godine. (CARDS zna-ajna sredstva za podršku zaštite okoliša u BiH)

Razvoj turizma

Dejtanskim sporazumom turizam dat je u nadle`nost Entiteta i kantona. Me|utim idealno bi bilo da se turizam *podsti-e* na nivou dr`ave pošto je za strance najva`nije da steknu utisak o cijeloj zemci.

U maju 2001 godine OHR je stupio u kontakt sa oba Entiteta i Agencijom Sarajevo ekonomski region, sa sugestijom da zajedno razviju takvu jednu pozitivnu sliku o zemci, oko `ega je postignuta saglasnost obje strane. U materijalu koji je nakon toga sa-iwen, glavni je simbol bio etni-ki neutralan, jedinstveni i prastari nadgrobni spomenik. U toku 2001 i 2002 godine promotivni materijal podijecen je odrejenom broju me|unarodnih turisti-kih berzi u Zapadnoj Evropi i Sjevernoj Americi. Finansijsku podršku za ovo omogu}io je [vicarski fond i Entiteti.

OHR je zainteresovan za razvoj promotivnog materijala za Bosnu i Hercegovinu iz dva glavna razloga:

1. Turizam je djelatnost broj jedan u svijetu. Zapo`ava mnogo ljudi, povocno uti-e na okoliš, a jedna je od djelatnosti za koju u Bosni i Hercegovini postoje istinski potencijali.
2. Zna-aj pozitivne slike o nekoj zemci prevazilazi okvire turizma. Omogu}ava transformaciju Bosne i Hercegovine iz ratom uništene, na pomo} oslovene zemce u zemcu koju je prijatno posjetiti, a koja je i dobra za ulagawa. Vrijednost je u tom " pozitivnom " licu Bosne i Hercegovine.

Promotivni program se i daqe razvija. Uloga OHR-a se sve više smawuje, pošto su nadle`nosti prene}ene na entitetske organe

vlasti po-etkom ove godine. Da bi se postigli maksimalni rezultati, entitetski organi vlasti razmatraju formalno osnawe Ureda za razvoj turizma Bosne i Hercegovine, što je pozitivan doga|aj koji OHR podr`ava.

Za detaqnije informacije izvolite se obratiti na adresu
willem.vaneekelen@ohr.int

Komercijalizacija poqoprivrede

Predratna i poslijeratna poqoprivreda sasvim su dvije razli-ite stvari. Za mnoge cude, prije rata, poqoprivreda nije bila glavni izvor prihoda. Proizvodili su samo za vlastite potrebe i lokalna tr`išta. U poslijeratnom periodu, mawe je radnih mjesta, te se mnogi poqoprivrednici oslawaju iskqu-ivo na svoju zemcu. Jo{ jedna zna-ajna promjena je da poqoprivredni proizvo|a-i ne mogu jednostavno prodavati svoje proizvode dr`avi kao kupcu, ve} moraju sami pronalaziti svoja tr`išta. Osim toga, konkurencija je mnogo ja-a nego što je bila ranije, proizvodi uvezeni iz inostranstva jeftiniji su nego ranije, a potro{a-i u Bosni i Hercegovini imaju mawe sredstava za troewe nego što su imali prije rata. Ukratko, u poqoprivredi nije lako do}i do zarade, a nove stavove i tr`išno orijentisano ponaawe treba uvesti u ovaj sektor.

OHR razvija program koji poqoprivrednicima poma`e u {irewu znawa (o mogu}im djelatnostima, kvalitetu proizvoda i finansirawu na primjer) u svijetlu nove tr`išne privrede koja se razvija u Bosni i Hercegovini. Serija televizijskih programa bi}e emitovana u prvoj polovini 2003 godine. Zajedno sa jednom kwi`icom na istu temu, koja }e biti dostupna svim poqoprivrednim proizvo|a-ima, namjera ove serije je da oja-a mogu}nosti poqoprivrednih proizvo|a-a da svoje djelatnosti iz ekstenzivnog pristupa preobrase u komercijalni.

Veterinarstvo

Dr`avni zakon o veterinarstvu pro{ao je parlamentarnu proceduru. Sad Dr`avni ured za veterinarstvu treba u potpunosti da funkcioni{e; najzna-ajniji zadatak }e mu biti da vr{i koordinaciju aktivnosti dva Entiteta i Distrikta Br-ko i da predstavqa zemcu kao jedinstvena dr`avna institucija po pitawima koja ukqu-uju EU i OIE u parizu. Planovi suzbijawa zaraznih bolesti poput plavog jezika- koji se nedavno pojavio u Bosni i Hercegovini- tako|er moraju biti izra|eni i usagla{eni.

Jedan od preduslova za bezbijednost hrane jest identifikacija i kontrola kretawa `ivotiwama. Ovaj zna-ajan projekat je u toku a finansira ga EK. Nakon iscrpnih pregovora osnovana je Operativna agencija za identifikaciju `ivotiwama na nivou dr`ave a sa sjedi{tem u Bawaluci. Jedinice ove agencije nalaze se u oba entiteta. Jedan od ishoda trebalo bi da bude i baza podataka o svim `ivotiwama i farmama u zemci.

Osim toga OHR i drugi predstavnici me|unarodne zajednice poma`u Ministarstvu za poqoprivredu i veterinarima u Federaciji da osnuju Veterinarski komoru Federacije Bosne i Hercegovine. Bez ove komore veterinari ne mogu osnivati veterinarsku ambulantu slu`bu, pa stoga veterinarske stanice u Federaciji ne|e biti u mogu}nosti da naju kupce. Va`no je uskoro osnovati ovu komoru da bi se otvorila nova radna mjesta za mlade veterinare i poboq{ale veterinarske usluge kroz konkurenciju.

Zdravstvo

Uprkos reformama u pravcu kojih je krenulo nekoliko me|unarodnih organizacija zajedno sa predstavnicima lokalnih organa vlasti, zdravstvo u oba entiteta je i daqe puno slabosti. Ve}ina problema u zdravstvu odnosi se na finansirawe ovoga sektora, {to je izra`eno u oba entiteta.

Iako je situacija u zdravstvu u Federaciji boqa nego u Republici Srpskoj, sistem se jo{ uvijek mo`e okarakterisati kao

nezadovoljavaju}i. Treba naglasiti da se Zakon o zdravstvenom osigurawu iz 1988 jo{ uvijek u potpunosti ne provodi. Konkretnije, kantoni 8 i 9 jo{ nisu priveli kraju posl ove vezane za doki dawe paralelnih sistema u zdravstvu i stvorili fondove za zdravstveno osigurawe koji funkcioni{u. Kao posqedi ca toga, jedan ve} komplikovan i neefikasan sistem koji se sastoji od deset zavoda za zdravstveno osigurawe u Federaciji postaje jo{ neefikasniji neuspostavqawem jedinstvenog zavoda za zdravstveno osigurawe u kantonu 7. Osim toga, zdravstvo karakteri{u veoma niska primawa zdravstvenih radnika i nedovoljna finansijska sredstva za potrebe opreme i materijala u zdravstvenim ustanovama.

Situacija u Republici Srpskoj jo{ je te`a nego u Federaciji. Iako ovaj sektor tamo nije pretjerano decentralizovan i neefikasan, nalazi se u ozbiqnoj finansijskoj krizi. Na primjer, prosje-na neto plata qekara u Republici Srpskoj je oko 480 KM, a ve}ina qekara prima samo 8 do 10 plata godi{we. Sindi kat zdravstvenih radnika Republike Srpske se `ali da Zavod za zdravstveno osigurawe Republike Srpske ne ispuwava obaveze prema zdravstvenim ustanovama, a sindikat i to vidi kao dio vezan za finansijske probleme. Ministar zdravstva Republike Srpske reaguje tako {to se `ali da je MMF nametnuo nerealnu granicu na potro{wu u zdravstvu a iz buxeta Republike Srpske, -ime je zadao zna-ajan udarac jednom ve}i onako slabom sistemu.

[ta treba uraditi da bi se zdravstvo u oba ebtiteta poboq{alo? U velikoj mjeri finansijska situacija u sektoru zdravstva odra`ava slabosti zvani -ne privrede kao svog primarnog izvora prihoda kroz naplatu doprinosa za zdravstveno osigurawe. Zbog toga ja-awe zvani -ne privrede i poboq{awe nivoa naplate doprinosa predstavqaju primarne instrumente za ja-awe finansijske situacije u zdravstvu. Kantoni 7 i 8 u Federaciji treba da prestanu kr{iti Zakon o zdravstvenom osigurawu doki dawem paralelnih sistema u zdravstvu. Osim toga, Federacija bi trebalo da izna|e na-in da uspostavi jeftiniji i efikasniji sistem zdravstvenog osigurawa. U oba entiteta trebalo bi postiji ve}u efikasnost u finansirawu zdravstva poboq{awem

funkcionisava Zavoda za zdravstveno osigurawe smawewem rashoda u zdravstvu.

Transport

Zamjenik ministra vawskih poslova Gr-ke Andreas Loverdos i wegov kolega Ivica Mi{i} potpisali su u Sarajevu sporazum o grant od 19.5 miliona eura za modernizaciju infrastrukture u podru-ju energetike i transporta i pomo} razvoju dr`avnih institucija u zemqi u periodu od 2002 do 2006 godine.

Kvalitet naftnih derivata

Vije}e ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je odluku o kvalitetu te-nih naftnih derivata u Bosni i Hercegovini propoisuju}i primjenu evropskih standarda pri uvozu naftnih derivata. Za naftne derivate proizvedene u domajiom rafinerijama, va`i}e prelazni period dok standardi EU ne budu dostignuti. Ovom se odlukom stimuli}e doma}a proizvodwa, omogu}ava za{tita proizvo|a-a i stranih ulagawa.

Avijacija

Zna-ajne izmjene i dopune Zakona o avijaciji, u kojima se revidira upravqawe Odjela za civilnu avijaciju Bosne i Hercegovine, s tim {to sada postoji samo jedan generalni direktor a ne tri kao sada, a usvojene su na Domu naroda na 25 sjednici 30 septembra. Ovi }e i}i daqe na objavqivawe u slu`benom listu i u velikoj mjeri olak{ati funkcionisawe i efikasno upravqawe ovom agencijom.

@eqezni-ki saobra}aj

Nova `eqezni-ka stanica otvorena je u Bawaluci. Stanica je kapacitirana za prijem oko 30.000 putnika dnevno i stajala je 3.6 miliona KM. Vlada Republike Srpske obezbijedila je jedan milion KM, a grad Bawaluka 200.000 dok su ptreostala sredstva obezbijedile @eqeznice Republike Srpske. @eqeznice Republike Srpske imale su preko 12 miliona gubitaka u 2001 godine, a to se desilo i nakon 25 miliona subvencija `eqeznicama od 2% poreza na promet. Tako su ukupni tro{kovi poreskih obveznika iznosili oko 37 miliona.

Vodni saobra}aj

Me|unarodni okvirn sporazum vezano za Posavqe je okon-an u Br-kom za vrijeme dvodnevno zasjedawa radnih grupa Pakta stabilnosti petog i {estog septembra. Sporazumom se reguli}u svi aspekti odr`ivog upravqawa vodenim saobra}ajem ukqu-uju}i kori}ewe voda, plovidbu, obezbje|ewe vode u dovoqnim koli-inama i sa odgovaraju}im kvalitetom, za{titu voda, za{titu od {tetnih uticaja voda i efikasnu kontrolu vodnog re`ima. Da bi se sporazum proveo strane treba da osnuju me|unarodnu komisiju za Posavqe. Sjedi}te ove komisije jo} nije utvr|eno.

Sektor elektrine energije

U toku tre}eg kvartala Oba entiteta usvojila su zakone o elektrinoj energiji: Zakon je u Federaciji Bosne i Hercegovine usvojen u julu mjesecu, a u Republici Srpskoj u septembru. [to se ti-e zakona Republike Srpske, jedno od pitawa – sjedi}te regulatorne agencije – i daqe je ostalo otvoreno, i treba qa naknadno rije}iti.

Provedba institucionalnih aran`mana je u toku. Savjet ministara Bosne i Hercegovine predlo`io je imenowawe -lanova Dr`avne regulatorne komisije Parlamentarnog skup{tini Bosne i Hercegovine: Gosp. Vinka Bo{waka i gosp. Aliju Muharemovi}a iz Federacije Bosne i Hercegovine te gosp. Vladimira Doki}a iz Republike Srpske. Naredni korak u ovome postupku jest da wihovo imenowawe potvrdi Parlament Bosne i Hercegovine. Postavqewe ovih -lanova na funkcije -lanova Dr`avne regulatorne komisije predstavqa}e zna-ajan korak u procesu reforme.

Ciq intenzivnih napora koje ula`e me|unarodna zajednica je provedba dr`avnog Zakona o elektrinoj energiji, konkretno, radi se o osnivawu Dr`avne komisije za prenos elektrine energije, Regulatora sistema na nivou dr`ave i Nezavisnog operatora sistema.

Tel ekomuni kaci je

U sektoru tel ekomuni kacija, zadaci iskazani u Politi ci sektora tel ekomuni kacija Bosne i Hercegovine implementiraju se zadovoljavajuom dinamikom. Regulatorna agencija za komunikacije organizovala je dva meunarodna seminara, jedan o novim trendovima u mobilnoj telefoniji u mjesecu junu, i drugi o obavezama vezanim za univerzalne usluge u septembru, na kojima su učestvovali kćun-akteri iz redova doma je a i meunarodne zajednice. Seminar o uvođenju reima univerzalnih usluga u Bosni i Hercegovini još jedamput je iskazao potrebu za brim ekonomskim reformama. Zakćuno je da niska stopa pokrivenosti u sektorima fiksne i mobilne telefonije (ispod 30% populacije) gotovo da ini nemogućim uspostavljanje reima univerzalnih usluga sli-nog onom u drugim evropskim zemćama.

Regulatorna agencija za komunikacije vrćila je praćewe dinami ke primjene usl ova utvrćenih u dozvolama za rad u mobilnoj telefoniji, ukćun-uju i obavezu oba mobilna operatora koji djeluju na teritoriji cijele zemće da postignu pokrivenost od 80% stanovnićtva do aprila 2004 godine. Evidentirano je sa zadovoljstvom da je po-etak ograni-ene konkurencije meju operatorima doveo do smanjenja tarifa i uvođenja novih usluga (plaćawe unaprijed za korićtewe usluga) na trćitu mobilne telefonije.

Pri vati zacija –

Sporo napreduje

Uopćte

U oba Entiteta privatizacija bi trebalo da ule u fazu konsolidacije, a u cjelini gledano, viće od jedne trećine firmi uspješno je i u potpunosti prećlo u privatne ruke. U kategoriji malih i srednjih preduzeća te velikih firmi koje nisu od stratećkog interesa, mejutim, napredak je naro-ito uo-ćiv. Segment male privatizacije bio je daleko najdinami-niji poćto se u ovoj kategoriji radi o mawe

komplikovanom sistemu (nema prodaje za vau-ere/certifikate, pa su aukcije i direktna pogodba gotovo postale pravilo) za zahvaćuju i obimu ulagawa koje treba da izvrći kupac lak{e je dosti i ve}inu kontrole kapitalom. Finansijska dobit od privatizacije za entitete i kantone mawa je od o-ekivane, jer su gdjegod je to moguće, kupci nastojali upotrijebiti vau-ere/certifikate odnosno staru deviznu {tedwu da bi doćli do preostalog dijela kapitala po zavrćetku javnog upisa di onica. Zbog toga su prihodi u gotovinu koji idu drćavi -resto bezna-ajni.

Osim u nekoliko izolovanih slu-ajeva, intenzitet socijalnih nemira uzrokovan zatvarawem neodrćivih preduzeća, bio je veoma nizak. Većina uposlenika o kojima je rije- su se i sami na licu mjesta mogli uvjeriti da wihove firme nisu u stawu da budu konkurentne pod uslovima potpuno novih pravila trćine privrede. OHR posvećuje paću aspektu zapoććavawa u privredi u tranziciji tako {to putem Meunarodne savjetodavne grupe za privatizaciju vodi ra-una o tome da agencije za privatizaciju pri utvrćivawu najpovoćnijeg ponu-aa uzimaju u obzir jedan od najzna-ajnijih kri terija. (obezbjelivawe radnih mjesta)

Federacija Bosne i Hercegovine

Treća i posćedwa faza javnog upisa di onica za vlasni ke certifikata je trenutno u toku i vrći se u svim kantonima. Jasno je vidćivo da ova kona-na faza nije izazvala veliko odućevćewe meju stanovnićtvom zbog u zemći (a i u inostranstvu) stalno prisutne nepovoćne klime za ulagawa, ali i stoga {to su najprivla-nija preduća, osim komunalnih djelatnosti, ve} bila na ponudi. Do kraja godine, oko 70% preduzeća iz male i 40% iz velike privatizacije trebalo bi da bude prodato.

Privatizacija stratećkih preduzeća i daće ide sporo. Stru-waci iz inostranstva koje je meunarodna zajednica angaćovala – iz GTZ-a, USAID-a, EU i WB – postigli su razli-ite rezultate, a WB je tek nedavno otpo-ela sa svojim programom. U ovoj kategoriji privatizovano je trinaest preduzeća, a još tri bi mogla biti prodana do kraja godine.

Republika Srpska

Direkcija za privatizaciju se još uvijek suo-ava sa problemima vezanim za kapacitet, personal, prostorije i finansirawe. Vlada je obe}ala da }e poduzeti radikalne mjere da pove}a kvalitet usluga i oja-a sposobnosti Direkcije za privatizaciju da se bavi slo`enim poslovima prodaje preduze}a i stavar privla-nije uslove za potencijale strane kupce. Izme}u ostalih mjera, trebalo bi razviti saradwu sa Agencijom za podsticawe stranih ulagawa (FIPA) koja djeluje na nivou dr`ave. Ova agencija se ne bavi samo tragawem za ulaga-ima u sektorima bez ulagawa, ve} i za ulaga-ima koji bi bili zainteresovani za preduze}a koja su u procesu privatizacije, a koja nude perspektivne mogu}nosti razvoja.

Oko 50% preduze}a iz male i oko 40% preduze}a iz velike privatizacije prodato je do kraja teku}eg kvartala. Sva privatizacija za vau-ere zavr}ena je 2001 godine, a Direkcija za privatizaciju se sada mo`e koncentrisati na prodaju preostalog dijela kapitala u dr`avnoj svojini (30%) za gotovinu ili za staru deviznu }tedwu. Kao }to se mo`e i pretpostaviti, taj zadatak naro-ito je izazovan po}to prodaja mawinskog dijela dionica strate}kom kupcu nije privla-na u postoje}im okvirima privatizacije.

Na`alost, prodaja strate}kih preduze}a u Republici Srpskoj u posqedwih }est mjeseci je u stagnaciji. Samo je -etiri preduze}a iz ove kategorije do sada privatizovano, uprkos aktivnom u-e}u stranih stru-waka iz GTZ-a, USAID-a i EU u procjeni, pripremi, ponudi i postizawu pogodbi. Glavne razloge treba tra`iti u lo}em stawu u kome se privreda Republike Srpske nalazi, nedostatku stvarnog interesa klase politi-ara da privatizuju ono }to oni nazivaju entitetskim "dragim kamewem u kruni" lo}im uslovima pod kojima se vr}i poslowawe (zastarjeli proizvodi i tehnologije, izgubqena kl ijentela, velika dugowawa, mnogobrojno nezaposleno osobqe) u firmama koje se nude na prodaju ,te -esta nefleksibilnost organa vl asti nadle`nih za privatizaciju koji odbijaju da snize cijene koje se zasniwaju na precijewenoj kwigovodstvenoj vrijednosti preduze}a, a baziraju se na situaciji iz pro}losti. Situaciju ote`ava i trenutna kriti-na

situacija na svjetskom finansijskom tr`i}tu koja nije povocna za poduzimawe rizika u globalnim razmjerima.

Bankarstvo

U tre}em kvartalu zabiqe`en je zna-ajan napredak u poboc}awu kvaliteta bankarskog sektora u oba Entiteta uskla}ivawem regulatorne strukture i strukture usluga sa evropskim i sjeverno ameri-kim standardima. Nakon vi}e od godine dana rada na izradi zakonskih akata radna grupa koja se sastojala od me}unarodnih stru-waka i predstavnika agencija za bankarstvo okon-ala je rad na najzna-ajnijim izmjenama i dopunama Zakona o bankama da bi oja-ala mogu}nosti agencije vezane za odgovaraju}u regulaciju sektorom i efikasno reagowawe na situacije u kojima finansijski uslovi banke prijete da ugroze bezbjednost depozitara. Izme}u ostalog ova poboc}awa imat }e za rezultat pove}anu transparentnost, detaqnije utvr}ene zahtjeve vezane za javnost, poja-anu odgovornost upravqa-ke strukture banke i osna`ene napore agencije u borbi protiv prawa novca.

Nakon Federacije, paket je dostavljen Ministarstvu finansija Republike Srpske na razmatrawe i usvajawe. Pravni akti su done}eni i objavljeni u Federaciji, a do`ivjeli su sna`nu podr}ku u svom prvom -itawu na Narodnoj skup}tini Republike Srpske , prije nego }to je ovo tijelo prestalo sa radom pred oktobarske izbore .

Jedna konkretna odredba zakona predvi }a da od 31 decembra 2002 godine sve banke moraju ispuniti odre}ene uslove da bi postale -lanice Agencije za osigurawe depozita. Zakonodavstvom usvojenim u julu dolazi do objediwawawa entitetskih agencija za osigurawe depozita, a osniva novo tijelo na nivou dr`ave, sa sjedi}tem u Bawaluci. Ovim pripajawem situacija depozitara se znatno poboc}awa, a naro-ito onih u Republici Srpskoj, jer za sobom povla-i 30 miliona KM vrijedan fond KM }tednih rezervi koji su omogu}ili me}unardoni donatori. Prethodno takvih rezervi nije bilo na raspolagawu bankama -ije je sjedi }te u Republici Srpskoj.

Usvajanjem i provedbom ovih zakonodavnih inicijativa zavr{ava se jedan intenzivni proces u koji se krenulo sa ciljem da se sistem bankarstva Bosne i Hercegovine koji je u razvoju strukturi{e tako da obezbje|uje sigurne i moderne usluge u naporima oko privredne rekonstrukcije. Ostali rad vezuje se za napredak oko poboc{awa op{teg pravnog okvira za poslovawe u podru-|ima poput, izme|u ostalog, zakona o obligacijama, ste-ajnom postupku, likvidaciji, registraciji preduze)a itd.

Zakon o zemqi {nim kwi gama

Jedan od preduslova za ulagawa – doma}a ili strana, ulagawa preduze)a ili privatnika- je pouzdan i transparentan sistem zemqi{nih kwi gama. Zakon o zemqi{nim kwi gama obe}ava razja{wewe pitawa u vezi sa vlasni{tvom nad imovinom u Bosni i Hercegovini, ohrabruje ukwi`bu imovine, formalizuje -uvawe zemqi{nih kwi gama u sudu i uvodi praksu uno{ewa podataka u kompjuterizovanu bazu podataka. Nakon {to ga usvoje vlade entiteta GTZ }e, uz finansijsku podr{ku SI DE, obezbijediti potrebni hardver i softver i radi je na instalisawu novog sistema uno{ewa podataka i obuci slu`benika u oba entiteta tokom 2003. godine. O-ekuje se da }e zakon biti u potpunosti harmonizovan izme|u dva entiteta.

Nacrt zakona je usvojio Dom naroda Federacije u septembru 2002. godine, ali nije usvojen na Predstavni-kom domu po{to je sjednica otkazana zbog nedostatka kvoruma. Zakon je pro{ao prvo -itawe na RSNA u jul u 2002. godine, ali je skinut sa dnevnog reda za drugo -itawe nakon {to se posegnulo za klauzulom o vitalnom nacionalnom interesu (naknadno odba-eno).

Ekonomski pokazateqi BiH

Podaci za period januar 2001 - avgust 2002. god

Izvor informacija: Zavodi za statistiku FBiH i RS

Indikator	Federacija BiH	Republika Srpska	BiH (procjena OHR-a)
Nominalni GDP za 2001. god (procjena) Nominalni GDP za 1999. god Nominalno pove}awe u periodu 1999-2001.	6,698 milijarde KM 6,141 milijarde KM + 9,0%	2,420 milijarde KM 2,180 milijarde KM + 13,0%	9,118 milijarde KM 8,321 milijarde KM +10,0%
Stvarno pove}awe u periodu 1999-2000. (umaweno za inflaciju)	+7,8%	-0,6%	+5,5%
Indeks industrijske proizvodwe			
08/02 u pore ewu s 2001. god	+15,3%	-1,1 %	-
08/02 u pore ewu s 08/01	+8,2%	1,1%	-
Indeks maloprodajnih cijena			
08/02 u pore ewu s 2001. god	-0,8%	0,9%	-
08/02 u pore ewu s 08/01	+0,3%	0,4% %	-
Prosje-na neto plata 08/02 03/02 u pore ewu s 2001. god (prosje k) RS 08/02 u pore ewu s 2001. god (prosje k)	491,41 KM +7,4%	348 KM +11,2%	419,55 KM + 9,3%
Broj zaposlenih 07/02 (RS 03/02)	390.708 lica	232.722 lica	622.430 lica
Broj registrovanih nezaposlenih lica 07/02	287.302 lica	143.504 lica	430.806 lica
Broj penzionera 08/02	287.840 lica	182.456 lica	470.296 lica
Prosje-na penzija 08/02	189,80 KM	120,02 KM	154,91 KM
Uvoz jan-juli 2002. god Izvoz jan-juli 2002. god Trgovinski deficit jan-juli 2002. god Pokri venost uvoza izvozom	3,134 milijarde KM 0,843 milijarde KM 2,291 milijarde KM 26,9%	1,192 milijarde KM 0,315 milijarde KM 1,158 milijarde KM 26%	4,326 milijarde KM 1,158 milijarde KM 3,168 milijarde KM 26,8%